

עמיתים וישראל
א.ו.מ.ר.
א.ו.מ.ר.

נוסח בלתי סתוקן

ישיבות הכנסת החמישית

פרוטוקול סטינוגרפאי

סס' 15

מ ר ש ב ש ל י ש י
ישיבת רצ"ז

רב/בכ

יום רביעי, ד' בכסלו תשכ"ד (20 בנובמבר 1963)
ירושלים, בניין הכנסת, שעה 11.01

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י. י. ישיבה: אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

רשות הדיבור להודעה לסגן מזכיר הכנסת

בדבר מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

(אחרי כן הודעה בדבר מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת).

פגן פיזכיר הכנסת ח. ליאור: ברשות היושב-ראש הנני מתכבד להודיע
כי היום הונח על שולחן הכנסת לקריאה

ראשונה מטעם הממשלה:

(1) חוק עבודת נשים (תיקון מס' 2),

תשכ"ד-1963.

(2) חוק לתיקון פקודת מסילות הברזל

הממשליות (מס' 3), תשכ"ד-1963.

שאלות ותשובות

היו"ר י. ישעיהו:

אנו עוברים לשאלות ותשובות.

ראש המסעלה ושר הבטחון יואיל להשיב

לשאלתה של חבר-הכנסת חביבי מס' 1528.

שאלתה מס' 1528

חבר הכנסת אמיל חביבי שאל את ראש המסעלה ביום ה' בתשרי תשכ"ג
(23 בספטמבר 1963):

פורסם בעתונות כי התכנית לפתוחו

וישובו של הגליל שמסללתנו החליטה עליה בישיבתה מיום 1.9.63 תכלול
1 מיליון דונם אדמה, מהם 600 אלף דונם בבעלות המסעלה.

לכן ומתוך הנסיון הסכאיב של העבר

המתבטא בהפקעת אדמותיהם של הכפרים הערביים בטענה של פתוח ובנייה,

ומתוך המציאות שבה מודה הסטטיסטיקה הרשמית והאומרת, כי האדמות

שנאשרו בידי הפלאחים הערביים בגליל אינם מספיקים לצרכיהם החקלאיים

מבקש אני להפנות לכב' את השאלות הבאות:

(1) באיזה מקום נמצאים מיליון הדונמים

של האדמות הנכללות בתכנית ובעלות מי נמצאות אדמות אלה?

(2) בעלות מי נמצאים 400 אלף ד' הנותרים

מכלל 1 מיליון ד' שאינם בבעלות המסעלה ואשר נכללים בתכנית? איה הוא

מקומם?

(3) כלום מוכן כב' ראש המסעלה להרגיע

את הכפרים הערביים בגליל ולהדק את יחסי האחוזה בין האזרחים הערביים

לבין היהודים - יחסים שמסללתו הכריזה ביחס אליהם, כי היא שוקדת על

הדווק - בכך שיכריז שאין בכוונת המסעלה להפקיע בעתיד את האדמות

השייכות לכפרים הערביים או אלה הנמצאים של הכפרים הערביים?

ראש הממשלה ושר הבטחון: ל. אשכול: בסבוא וכן במעייפים 1 ו-2
מסתמך השואל על הנחות בלתי

נכונות.

במרכז הגליל - מנצרת ועד גבול הלכנון -

יש מיליון דונם קרקע אשר מהם כ-600 אלף בבעלות המדינה וכ-400 אלף
בבעלות פרטית. הפתוח ייעשה בעיקר על הקרקעות שהם בבעלות המדינה
במסגרת הכללית של מיליון הדונם.

בשלב זה של התכנית מדובר על הקמת מספר

ישובים על שטח כ-70 אלף מתוך 600 אלף הדונם שבבעלות המדינה. ייתכן
ויתגלה צורך בריכוז שטחים. הדבר ייעשה תוך משא ומתן סוקרם לפען הבטיח
לבעלי הקרקע שטחים טובים לעיבוד, שטחי בנייה מתאימים ושטחים קרובים
יותר לכפרים.

התכנית לפיתוח הגליל - כמו גם התכנית

לפיתוח הכפר הערבי - סכונת לשיפור מצבם של האכרים החיים בגליל, כיהודי,
כערבי וכדרוזי. הנחתנו היא כי השטחים החקלאיים המעובדים על-ידי הכפריים
הערבים יורחבו ויושגמו. הכפרים יזכו בתוספת מים להשקאה, ייהנו מן
הזרמים שיסללו, מהשירותים האזוריים שיוקמו, מסקורות התעסוקה שייווצרו,
מאמצעי הייצור החדשים ומהצריכה שתגבר ותלך.

אין כל יסוד לכפריים לא להיות רגועים.

יש להימנע מהטתה ומהסערה. מדיניות הממשלה ידועה. פיתוח יחסי אחוה
מרבנים ורצויים תלויים בכל האחים.

שאלתה מס' 1530

חבר הכנסת א. רימלס שאל את ראש הממשלה ושר הבטחון ביום ד' חסון תשכ"ד
(22.10.63):

בעתוני הערב פורסמה הידיעה לפיה
לקח חלק פעיל בישוב "מסבר ריין" המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה.

אודה לכב' אם יואיל להשיבני:

1. הנכונה הידיעה?

2. אם כן, האם אין כב' סבור

שפעילותו זו של פקיד מדינה בכיר אינה עולה בקנה אחד עם זכויותיו
וחובתו של עובד צבור?

3. מה בדעת כב' לעשות ובאלה צעדים

לנקוט על מנת למנוע הישנותם של מקרים דומים בעתיד?

ראש הממשלה ושר הבטחון: סנכ"ל משרד ראש הממשלה הנו קודם כל

ואחרי ככלות הכל - ואני בטוח שלכך

יסכימו כולם - גם אדם וזכותו שיהיו לו רגשות ויחסים אישיים לבני
אדם אחרים וגם לשרים בממשלה אתם הוא בא במגע בעבודתו.

ועכשיו לשאלות הספציפיות.

(א) הידיעה נכונה

(ב) פעילות בקשר להתפרותו של שר

בממשלה אינה פעילות ספלגתית.

(ג) הפעילות הספלגתית האסורה על עובדי

המדינה נקבע בחוק שרות המדינה (סיווג פעילות ספלגתית ומגביה כספים)

חסי'ט-1959 ואין בה שום איסור שאפשר לראותו כחל על הענין האמור.

שאלתה מס' 1531

חבר הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הבטחון ביום ד' חשון תשכ"ד (22.10.63):

בעתון "המודיע" מיום כ"ב תשרי ש.ז.

מתפרסם שגורמים צבאיים השתתפות בחגיגות "יום הים" בחיפה ואנשי פלוגות מיוחדות ביצעו הרגילי צלילה לקרקעית הים, לקול נפץ פצצות עשן ימיות - והעלו שם את דגלי הלאום, וכל זה מתוך חילול חג שמיני-עזרת.

הנני לשאול:

1. האם נכונה היא הידיעה?

2. אם כן, הנחן כב' הוראות ברורות

שאינן רשות לצבא לחלל שבת וחג לשם "חגיגות" ושלא במקום פקוח נפש.

שר הבטחון: נבדקה טענתו של חבר-הכנסת ש. לורנץ

ונמצא כי כל גורם צבאי לא לקח חלק

בחגיגות "יום הים" בחיפה, לא באנשים ולא כציוד.

שאלתה מס' 1556

חברת הכנסת טובה סנהוראי שאלה את ראש הממשלה ביום ו' חשון תשכ"ד

(24.10.63):

בשירור החודשות הבוקר ה' בחשון תשכ"ד

(23.10.63) ואמס ד' בחשון תשכ"ד (22.10.63) נמסר על ידי קול ישראל כי

רוב המשתתפים בדיון על הודעת ראש הממשלה שנערך בכנסת, גיבו את

ידיית האבנים. לעומת זאת לא נמסר על הגיבוי שנשמע מפי רוב הנואמים,

נציגי כל המיעות בכנסת, על המפגינים באלות שהובאו מחוץ לירושלים, כפי

שהודגש מפי הנואמים מעל במת הכנסת.

אשר על כן אודה לכב' ראש המסעלה אם

יוראיל להשיבני:

א. האם שירות שידור סמלכתי אינו

חייב להביא בפני המאזינים חאור נכון ונאמן של הדיון בכנסת?

ב. מה בדעת כב' ראש המסעלה לעשות

בכדי שלא יישנו מקרים דומים, ועל מנת שמהדורת החודשות ב"קול ישראל"

חשקף על נכונה את הדיון בסליאת הכנסת?

החרשמותה של חברה-הכנסת מנהדראי

ראש המסעלה:

כאילו העלים "קול-ישראל" עסדה

כלשהי, שבאה לידי ביטוי בכנסת בשעות הדיון על מאורעות השבת, נובעת

כנראה סכך שהשואלת מסתמכת על מהדורת החודשות של הבקר שלמחרת יום

הדיון. "קול-ישראל" הביא את עיקרי הדברים במהדורת החודשות של ערב

הדיון. במהדורה זו ניתנו הסציה מדבריהם של חברי הכנסת הרב יצחק

סאיר לויין וסגן שר הפנים, הרב בן-סאיר. ביום 22 לאוקטובר במהדורת

החודשות של שעה 7 ניתנה הסציה מדבריו של חבר הכנסת לויין ובשעה 9 בערב

ניתנה הסציה מדבריו של חבר הכנסת בן-סאיר.

ב-23 לאוקטובר, למחרת הדיון, הביא

"קול-ישראל" ידיעה קצרה בלבד, לקראת נאום החשובה של ראש המסעלה, שבה

נזכרו רק דרך אגב הנושאים שעליהם נסוב הויכוח הכללי, בנושא השאילתה

ניתן משפט אחד בלבד לאסור: "הנושאים עסקו גם בהתפרעויות השבת וגיבו

את הפרת הסדר". במשפט כללי וחמציתי מעין זה לא היה מקום להביא את

העמדות של חברי הכנסת על גווניהן השונים.

במהדורה של שעה 11 לא נאמר כי רוב

המסתתפים בדיון... גיבו את ידיית האבנים", כפי שסוענת חברה הכנסת

מנהדראי, אלא נאמר "נושאים אחרים גיבו את ידוי האבנים".

שאלות ה מט. 1579

חבר-הכנסת ש.י. גרוס שאל את ראש הממשלה ביום י"ח חשוון תשכ"ד
(5 בנובמבר 63)

בשידורי החדשות, בשעות הערב, ביום
22 באוקטובר שנה זו, מסר "קול ישראל" את תוכן דבריהם של נציגי
הסיעות הדתיות בכנסת בויכוח על הודעת ראש הממשלה בפתיחת מושב-
הכנסת.

במסגרת את תוכן דבריו של נציג סיעתנו,

הרב י.ס. לוין, וכן תוכן דבריהם של יתר הנציגים הדתיים, מסר
"קול ישראל" אך ורק שנציגי הסיעות הדתיות גינו את ידוי האבנים
בשבתות בשכונות החרדים, בלי להזכיר אף מלה שעיקר דבריהם היו
מכוונים כלפי מפגיני האלות והמקלות בשכונות הללו. כן לא מסר
"קול ישראל" על דרישת הנציגים הדתיים מהממשלה לסלק את הסיבות
הגורמות לסערות הרוחות בשכונות הדתיות.

הנני לשאול את כבוד ראש הממשלה:

(א) האם מתפקידו של השידור הממלכתי

לספור דבריהם של חברי-הכנסת - ולוא בקיצור - כהווייתם וכשמעו
ולא להוציא כמה טפטים המציירים תמונה מסולפת בעיני הצבור
הרחב?

(ב) מה הם האמצעים שכבודו חושב לנקוט

בהם כדי להבטיח בעתיד לפחות שהשידור הממלכתי ייפסק להיות צד
בכל עניין וארוע בחיים הציבוריים?

ראש הממשלה לוי אשכול: נבדקת מהדורת החדשות של שעות הערב

ביום 22 לאוקטובר ונמצא כי בחדשות

של שעה 19.00 הובאו תמצית דבריו של חבר-הכנסת הרב לוין בכנסת.
באותו יום בטהדורת החדשות של שעה 21.00 נמסר תוכן דבריו של חבר-
הכנסת בן-מאיר באותו יום.
בעצם יכולתי להפנות את השואל הנכבד

לתשובה לשאלתה הקודמת.

שאלתה מס. 1594

חברת-הכנסת ב. אידלסון שאלה את ראש הממשלה ושר הבטחון ביום
י"ט חשון תשכ"ד (6 בנובמבר 1963)

בתשובה לשאלתה שלי מס. 1495 עניית

ב-24 ביולי 1963 כי בעיית הקטנת זמן שרותן של שנות בצה"ל
נמצאת בבדיקה סיוודת.

בזמן האחרון הגיעו אלי ידיעות שבעשות

הקלות במקרים בודדים מבלי שניתנה הוראה כוללת העונה לעניין.

הנני מתכבדת לשאול את השר:

האם הגיעה הממשלה לסיכום הדבר ופה הם

השינויים אשר יוכנסו בהוראות על גיוס הבנות לצה"ל?

ראש הממשלה לוי אשכול: העניין עדיין בטיפול.

אני מקווה כי לא ירחק היום והנושא

הנידון יובא בפני הממשלה וייסגר בכנסת.

הצעת חוק - קנח

חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה (תיקון)
תשכ"ד - 1963

של חברת-הכנסת אמה תלמי

היו"ר י. ישעיהו: אנו עוברים לסעיף ח' של סדר-היום:

הצעות חוק של חברי הכנסת (דיון-

מוקדם). נתחיל בהצעת חוק סס. קנח של חברת-הכנסת תלמי:

חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה (תיקון) - תשכ"ד-1963.

רשות הדיבור לחברת-הכנסת תלמי להנמקת

הצעתה.

אדוני היושב-ראש, כנסת בכבודה.

אמה תלמי:
ספ"ם

הצעת התיקון שהננו מביאים היום לפניכם

כוונתה להשלים את שם החוק כדי שיהא הולם את תוכנו. השם הנוכחי -

יום הזכרון לשואה ולגבורה - אין די בו, והוא חייב להיקרא: יום

הזכרון לשואה, לגבורה ולסדר.

שני טעמים עיקריים לדבר. ראשית, יש

אומרים כי המושג גבורה חופף וכולל את הכל. הצדק הפורמאלי עמם..

אולם הכללה זו מטעה כאשר המלה "גבורה" עומדת ליד המלה "שואה".

מה אומר שילוב זה לקורא הרגיל? לגביו קיימות שתי אפשרויות

קיצוניות בלבד: שואה, שהיא עינויים, כניעה וסוות מזה; וגבורה -

שעמדה מנגד בכוח לוחם מזה. הקורא הפשוט לא יבין אחרת - בעוד שהיה

אחרת.

בימים ההם הגיעו הנאצים לשיאים

בהסתאבותם האי-אנושית. בימים ההם עצמם הגיעו אלפים ורכבות

יהודים כפרטים לפסגות בהתעלותם העל-אנושית. כוונתי לגבורת אלה

אשר שמו לאל את המזימה להרוס ולסחון עד-דק את כבודו של האדם

ולהתיכו לבוש חסר-צלם; לאלה אשר בעומדם בפני דילמה טראגית - לשלוח לאובדן את יקיריהם או להצילם על ידי משלוח יהודים אחרים - דחו שיתוף-פעולה. כוונתי לגבורת אמהות שנשקו עד הסוף לתינוקן, אשר בכיו סיכן את כל הבונקר; לגבורת קורצ'אק, שלא הוציא עצמו מכלל-יתוסיו ובחיוך הובילם לטיול שמסנו אין חוזרים; לגבורתם של יודים ואוהבים. איזה הוד ועדנה בכית-המטבחיים "הסוררי" והמצחין של אירופה הנאצית.

גבורה זו איננה באה על ביטוייה הנאות, היא מתקפחת כאשר לצידה עומדת רק המלה "שואה".

אלה המבקשים להמעיט את דמות-העם, הסטוריונים כמו אותה יהודיה בשם חנה ארנסד, שלא אביא את דבריהם מפני כבוד הנושא והכית, גם הם מדגישים כי קודם כל היתה שואה וכניעה וקצת גבורה.

אם נצרף לשם החוק את המלה "טרד",

המבטאה את הפעילות הלוחמת, את המרי המזויין ואת ההתקוממות - הרי נאציל למלה "גבורה" את התוכן החד-משטעי הסוריים, והיא עומדת בכוח עצמה, בכוח הגבורה הסורית של העם היהודי.

יש טעם שני לתיקון המוצע. לטרד

כשלעצמו מגיע מקום כבוד בשם החוק. לא כל מה שידוע לנו כיום על המרד או תנועות ההתנגדות היה ידוע לנו לפני משפט אייכמן. נוספו עדויות ותעודות.

מחברר שמעשי גבורה אלה שתובעים
ארגון ומכנון מחתרת, כריית מנהרות, תעשיית נשק, פיקוד, ריגול, שירות
בסחון, שיטור, עזוה-רפואית, הופעות אלה היו רבות עד מאד. מכיוון שהיו
קשורים במסגרת ארגונית שכללה עשרות ומאות אנשים, הרי התוו חותם לאומי
וגם נקראו כך במקומות רבים. הם נלחמו כיהודים, כי ליהודים ורק ליהודים
פסקו את הפתרון הסופי. כי יהודים ורק יהודים ישבו בניסאות. על דגלם
ועל יהדותם הלכו.

אני שואלת: הייתכן שבשנת 1963 לא

ניתן ביטוי לכך? לפולין יש יום זכרון לאומי - לכבוד מרד גיטו וארשה.
כל הכבוד וההוקרה. ואילו במדינת ישראל, שהיא מדינת היהודים, בקסלוג
החוקים שלה לא נזכר ולא נפקד המאורע מרד. אילו היה רק מרד גיטו וארשה -
דיינו; אבל היו עוד ואקרא אחרים, ולא את כולם; אקרא שמות הערים ועיירות
בהן לחמו, מרדו ונפלו יהודים בימי השואה.

ואלה שמות: וילנה, קובנה, ג'טל,

נסביז', נובוגרודק, מינסק, ורשה, לחוה, צנטסדחוב, קרקוב, ביאליסטוק -
אלה גיטאות בהם היתה לחימה.

סלונים, סרניק, ברנוביץ, סוורז'נה,

סיר, קורניץ, בנרין, קרסני, גלובוקי, דרז'ין, סטולפצי, כראנוביץ -
גיטאות בהם היתה התכוננות ללחימה ויציאה ליצרות.

פעולות התנגדות במחנות ריכוז

והשמדה: אושביץ, טוביבור, טרבלינקי, דבורץ, סיידנק, קולדיצ'בה.

מבין המתסרדים באושוביץ נשאר עד אחד.

הרי סותר לנו להניח כי היו עוד מרידות שאיש לא שרד ולא סיפר ולא יספר
עליהם לעולם?

היתה התנגדות גם בארצות אחרות.

בצרפת לחם "ארמי ג'ויף" - "הצבא היהודי", בשםו הוא היה כיחידה מעצמה, מסחררי ברנובל - חלק יהודי של הרזיסטנס.

בלגיה - שם לחמו יחידות אוטונומיות,

שלחמו בשמן כיחידות יהודיות, הצליחו בנשק לשחרר רכבת מובלים לאושוויץ.

סלובקיה - לפלוגת היהודים כאן היה

מספר - 3, והם סוררי מחנה ריכוז נובאקי. הם השתלטו על המחנה, יצאו מחוכו והשתתפו בשנת 1944 בקרבות עם הנאצים, עד אשר דוכא המרד.

בונדפסט - מחתרת היחידות החלוציות,

אשר שחררה אסירים מבתי סוהר - מהם שהגיעו ארצה, אחד מהם חזר מסליחותו כשגריר ישראל במאלי.

יוגוסלביה - ליהודים היתה יחידה

אוטונומית, לוחמת, בהנהגת דוד קביליו, שהיה יהודי יוגוסלבי.

הולנד ועוד רשימה ארוכה, ואינני

יודעת מתי תהיה לנו הרשימה הסופית. הלוחמים המורדים היו יהודים מכל הארצות, מכל המפלגות, חילוניים ויראי שמים, גברים ונשים.

נכבד פועלים ביום הזכרון על-ידי

חוק של מדינת ישראל, שישו המפורס יהיה "יום הזכרון לשואה, הגבורה והמרד".

רשות הדיבור לראש הממשלה ושר

תינו"ר י. יסעיהו:

הבטחון - לתשובה.

אחרי כן ראש הממשלה - יש.

ראש המסעלה ושר הבטחון ל. אשכול: כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.
אודה כי כל הימים חשבתי שהחוק כמו שהוא - כולל בתוכו את גבורת ההתקוממות, והסרד.

אין ספק בלבי כי המחוקק בזמנו חשב כך, כאשר חוקקו את החוק. אבל אין דברי ויכוח יפים, לענין עדין, נפשי ומסעיר זה. כל אחד יבין זאת.

ההצעה תעבור לוועדת הכנסת, ואם היא תמצא לנכון להוסיף את המלה הזאת - כן יקום.

היו"ר י. ישעיהו: נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר הצעת חוק - קנח, חוק יום הזכרון לשואה ולגבורה (תיקון), תשכ"ד-1963, לוועדת הכנסת - בתקבלה.

הצעת חוק - קס
חוק מינוי ממונה על שרותי הבטחון, תשכ"ד-1963
של חבר הכנסת דרורי

היו"ר י. ישעיהו: אנו עוברים להצעת חוק סס' קס' של חבר הכנסת דרורי, חוק מינוי ממונה על שרותי הבטחון, תשכ"ד-1963.

רשות הדיבור לחבר הכנסת דרורי, להנמקת הצעתו.

אחרי כן א. דרורי - יש.

אברהם דרורי:
 תנועת החרות

אדוני היושב ראש, כנסת בכבודה.
 הגיעה העת לקבוע בחוק ולא עוד
 לסטוך על גוהלים ונוהגים - שיסה של מינויים לשכבה המינהלית העליונה
 של המגבון המסלכתי - בעיקר של נוסאי משרה הממונים על שירותים, אשר
 עיני הבטחון הם בשטח פעולתם. אמנם קיימים נוהגים - שהונהגו על
 ידי מי שהיה ראש המסלה - כגון הנוהג המסונה, אשר אינו ידוע בשום
 מדינה דמוקרטית תקינה, של מינוי ראש המטה הכללי של צבאנו, בעוד החוק
 איננו מגדיר מי הוא מפקדו העליון של הצבא ואין חוקה למדינתנו אשר
 תגדיר ותאחד תפקיד תוארי זה עם תפקידו של ראש המדינה. כן הונהגו
 נוהגים - שגם להם אין ביטוי בחוק - לשיטות מינוי המפקח הכללי של מסרת
 ישראל, של אישור מינויים של המנהלים הכלליים של משרדי המסלה ושל
 היועץ המשפטי לממשלת ישראל. אכן, על הכנסת לתת דעתה לסוגיה סיוחית
 זו שפתרונה חייב לבוא בחוק, אשר יבטיח הן את עליונות הרשות האזרחית
 המבצעת על הכוחות המדיניים של המדינה, הן הגלויים לובשי המדים והן
 הסמויים, והן יבטיח שיטת מינוי אשר תבוקר על ידי רשות מסלכתית
 נבחרת ומוטטכת.

הצעת החוק, שיש לי הכבוד להביאה

בפני הכנסת היום, דנה בקטע אחד של הסוגיה הזאת - הוא חוק מינוי
 של המסונה על שירותי הבטחון. אין זה מקרה כי קטע זה, של הסוגיה
 הכללית יותר, נבחר לעמוד בנפרד לדיון ולקביעה בחוק, כי אכן לא חלפה
 אלא מחצית השנה מאז נזדעזעה הארץ כולה למסמך הצורה והרקע להתפוררותו
 של המסונה הקודם על שירותי הבטחון בישראל.

המסונה על שירותי הבטחון - המרכז

בידיו את ניהול כל השירותים של הבטחון, המודיעין והביון של ישראל -
 אין לך תפקיד כבר אחריות מזה ורגיש בטגבלותיו בכל מדינה דמוקרטית.

מפליא הדבר עד כמה חוגים מסויימים בישראל, הקשהרים קשר אסיף עם ה"ג'וייש אובזרבר" הלונדוני נרטו להדגשה באותו עתון בשלהי סרף שנה זו, כי החפוטרתו של המטונה דאז היתה "צעד לקידום הדימוקרטיה בישראל" ואכן כדאי לכדוק לא רק למען העבר, אלא לגבי העתיד, מה היתה הסיבה אשר הניעה חוגים כל כך "דימוקרטיים" בישראל לדאגה דימוקרטיית כזו. מסך למעלה משנה ידעה ממסלת ישראל מדיווח שירותי הבטחון באמצעות המטונה עליהם, שורת עובדות - ואני מדגיש: לא הערכות מדיניות אלא עובדות - על פעולתם הנפשעת של המדענים, אזרחי הריפובליקה המערב גרמנית, במצרים. פרטים על כך, אשר הגיעו מסקורות חוץ אל חברי הבית, ביניהם חברי ועדת החוץ והבטחון, הוכחו או דמות סכנתם הומעטה.

היו"ר י. ישעיהו: חברי הכנסת, אתם מדברים בקול רם; תביאו בחשבון שיש פרוטוקול והוא חייב לרשום מהלך הדיון בכנסת. הוא ירשום גם את הדיון שמקיימים אתם ביניכם.

אברהם דרורי: המאמר בכאזל - הוא שבילה לפתע לנועת החדות לעיני כל את הסכנה שאין צורך לתאר אותה מחדש בבית הזה - סכנת טילים ארוכי-טווח הנועדים להשמדת אוכלוסיה אזרחית ברכוזיה העירוניים, סכנת ראשי-חץ לא-קונבנציונאליים אותם הגדירה בצורה כל כך מרשימה שרת החוץ בנאוטה בכנסת ביום ה-20 לסרף השנה.

המסך דבריו - שי.

על-פי החלטת הממשלה, או חלק חשוב מסכנה,

בה השתתף גם מי שהיה ראש הממשלה, נפתחה מערכה הסברתית ענפה - שהיה בכוחה לבלום את הסכנה - כפי שהעידו תגובות ראשונות בעולם, בנון ובקרוב ידידי ישראל. לפתע, לאחר שהכנסת כולה אמרה את דברה, שמענו פירוש חדש: המסוכנה על שרותי הבטחון הוא שפתח ב"מערכה ללא הסן בעלת אופי אנטי-גרמי כללי". אין זו הגדרה שלי. היא פורסמה מפי מקור מקורב לטי שהיה ראש הממשלה, ובאותה נוסחה נתפרסמה בכל עיתוני הארץ. זהות הנוסח היא הקובעת את מקורה. שבוע ימים בלבד לאחר החלטת הכנסת, שמעה הארץ על ה"התפורסדות" - אשר, חלילה - כך נאמר - לא נבעה מאי התאמתו של האיש לתפקידו, לא מנסיונו לפעול שלא בידיעת המסוכנה עליו בממשלה, לא מנסיונו לקבוע מדיניות, אלא - כך נאמר לנו - משום שראש הממשלה דאז "חלק על תפיסתו המדינית". מאז, על אף החלטת הכנסת, על אף הסכנה הנוכחת מיום ליום, כל יום של המשך פעולתם של המדענים הגרמנים בארצו של אויבנו העיקרי - נבנזה המערכה ושותקה. כל זה ללא קשר עם הפכנה הבטחונית, אלא כדי שחלילה לא תוצג במל מערוסיה פשיטת הרגל של תפיסתו המדינית הפילו-גרמנית של מי שהיה ראש הממשלה.

עם גניזתה-שיתוקה של המערכה, עליה החליטה

הכנסת פה אחד, גברה ההתחמקות הגרמנית, עד לפגרת בית נבחריהם, מעבר לפגרתו, עד לפרישתו של זקנה ומעבר לכניסתו לתפקיד של יורשו הבלתי רצוי על המוריש.

כל אלה שהבטיחו לנו כי מדיניותם טובילה

בקרב סאד לנקיטת צעדים על-ידי גרמניה המערבית לבלויטת פעולת אזרחיה כסצרים, והנחותיהם או ניחושיהם נתבדו, לא התפטרו וזאת על אף אחריותם המדינית-פרלמנטרית. מי שאולץ להתפטר היה בעל האחריות הסנהלית לבצוע מדיניותם.

אם אלה יהיו הנוהגים במדינתנו - כי אדם,

אשר הממשלה כולה החליטה להביע לו את מלוא הערכתה ואת מלוא אימונה -
ייאלץ להתפוסר מתפקיד מנהלי שאין רגיש מסנו, על כשלון מדיניות המסונה
עליו ברשות הנבחרת, הנושא באחריות לכשלון מדיניותו, לאן נביע?

על כן הכרח הוא, גם מבלי לדון עתה בסוגיה
הכללית של חקיקת חוק סכויים לתפקידים בעלי אחריות מיוחדת ובכירה, לבחון
סוגיה מיוחדת זו של תפקיד שאין דומה לו במדינה ולקבוע בחוק: הממשלה
היא שתמנה את נושא התפקיד הזה, וועדת החוץ והבטחון היא שתאשר את
המנרי.

נוהג זה של אישור סכויים לתפקיד רגיש כל כך
על-ידי ועדה פרלמנטרית, המסונה על שרותי הבטחון, קיים במרבית המדינות
הדמוקרטיות, אף באלה בהן קיים מספר נשיאותי, והנשיא הוא בעל סמכויות
מרובות גם בתוקף תפקידו, שאינו טיטולרי בלבד, של מפקדם העליון של
הכוחות הסזויינים של ארצו.

ועוד - החוק יחייב את פרסום שמו. החשאיות
המדומה הטלורה את נושא המשרה הרסה הזאת איננו אלא ירושה פרובינציאלית.
זה גם לא טועיל. כל ילד בישראל יודע היום את שמו של מי שהיה המסונה
ומי שבא במקומו. אם עתונינו הושתקו, איש לא יכול היה לשים מחסום
על עמודי ה"ניו-יורק טיימס", אשר בדיוק כפי שפרסם את הצהרותיו המוכחשות
של מי שהיה ראש הממשלה, כך פרסם במלואם את שמות השנים. ויש אלפים
בישראל הקוראים עתון זה, וגם מעבר לקווי שביתת הנשק.

אדוני היושב-ראש, אנו מציעים לכנסת לדון,
דיון טרומי, בהצעת החוק הזו.

היו"ר י. ישעיהו :
רשות הדיבור לראש הממשלה ושר הבטחון
לדברי תשובה.

ראש הממשלה ושר הבטחון ל. אשכול: כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה.

המציע צריך היה להציע על דבר

סנוי המסונה מה שיש להציע על דרכי סנוי המסונה על שרותי הבטחון, כך זה נאמר. אני מניח שהוא מתכוון לראש המוסד למודיעין, כי הוא השם המתאים עכשיו.

החוק שהוא מציע לא נראה לי מכסה

סעטים, אבל קודם כל אגיד מספר סלים על ההנמקה שלו. נדמה לי שההנמקה שלו היא בחלקה לא לענין, בחלקה לא סדווייקת, ובחלקה - עבר זמנה. על חלק מהדברים כבר דברנו והתווכחנו בכסה וכסה ישיבות בכנסת, וחלק מהסענות שהושמעו עכשיו כאן הופרכו, ולגבי חלק מהדברים הכנסת קבלה כנראה את העמדה של הממשלה. ובכן, מה נשתנה? נניח שאיש זה היה מקבל אישור של ועדת החוץ והבטחון, אבל הממשלה מצאה לנכון לקבל את פיסורי האיש הזה, הרי היא רשאית לקבל את פיסוריו, ויש לה אחר כך הזכות להציע איש אחר. נניח גם שלועדת החוץ והבטחון ניתנה הזכות לאשר את הסינוי. הרי לא השתנה כאן שום דבר.

נדמה לי שכל הסענות שהושמעו כאן

בדברי ההנמקה אינן תופסות. אפשר להיות בעד ואפשר להיות נגד זה גם מתוך הנמקה אחרת. אבל נדמה לי שההנמקה שהושמעה כאן אינה מחזקת את בעל ההצעה.

אני רוצה להסביר עכשיו מדוע לא

נראית לי עצם ההצעה. תפקידו של ראש המודיעין הוא תפקיד אקזקוטיבי מובהק. הממשלה היא החולשת על כל הסנויים לתפקידים אקזקוטיביים, והיא אחראית להם אחריות משותפת כלפי הכנסת. ביצוע טוב ויעיל של תפקיד זה, העוסק בשטח מאד סורכב ועדין, סחייכ כפיפות וקשר ישיר ובלעדי של נושא התפקיד לשר המסונה עליו, ואין הסצב שונה מאשר הסצב במקרה של אנשים אחרים המטלאים תפקידים מרכזיים חשובים אחרים, שהשר נושא במלוא האחריות לתפקידם זה.

חבר הכנסת דרורי אמר כאן כי בכל

המדינות הדמוקרטיות קיים סדר כזה. במידה שבחנתי את הדבר - ואני מצטער שלא הבאתי אתי את הרשימה - הרי בכמה ארצות דמוקרטיות באירופה המצב הוא בדיוק הפוך מזה שהציע חבר הכנסת דרורי. ההצעה שהיתה של חבר-הכנסת ושהובאה על-ידי חבר הכנסת דרורי, אינה תואמת את העקרון המונח בחק שרות המדינה (מנויים), לפיו כל עובדי המדינה מתמנים על-ידי הרשות המבצעת ללא התייעצות, התייעצות או אישור של הרשות המחוקקת.

כבר השיבותי על הטענה שכאילו

קיים סדר כזה בארצות הדמוקרטיות, כי במידה שבדקתי את הדבר, ולא אגיד שבדקתי את המצב בכל הארצות, אבל בכמה ארצות חשובות, הרי שסדר כזה לא קיים בהן.

סכל הטעמים האלה אציע להסיר את

ההצעה הזאת מסדר היום.

אשר לפרסום השם, זו כבר סוגיה אחרת

לגמרי. אני חושב שכולם יסכימו אתי שבעניין זה טוב לקחת עצה מפי האנשים שצריכים לעשות את המלאכה הזאת, גם הקודמים וגם החדשים. אני שאלתי אותם והתייעצתי אתם, ודעתם היא שלטובת העניין מוטב לא לפרסם את השם, גם אם יש חשש שמה שהוא, מתי שהוא או איך שהוא משהו דולף ומישהו יחשוב שהוא יודע את השם, ואחר-כך יתברר לו אולי שלא ידע. לדעתי, לטובת העניין ולטובת פעולותיו, מוטב לא לפרסם את השם. אלא שלא על עניין זה עומד בעל ההצעה. עיקר הצעתו היא שעניין זה יובא לאישור בוועדה, ועל כך השיבותי. גם אם יובא הדבר לאישור, זה לא ימנע הישנות המקרה שהיה בעבר. דבר זה יכול לקרות גם אם יינתן האישור על-ידי הוועדה המתאימה בכנסת.

משום כך אני מציע להסיר את ההצעה

מסדר היום.

רשות הדיבור לחבר-הכנסת דרורי.

היו"ר י. ישעיהו:

אברהם דרורי:
תנועת החרות

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה.

אני מקבל ברצון את התיקון של ראש-

הממשלה ושר הבטחון ביחס לשם החוק המוצע. הצעתי תיקרא איפוא:

חוק סינוי ראש המוסד למודיעין, תשכ"ד-1963. מאז הגשת החוק

הנומנקלטורה קצת השתנתה וצריך לעדכן את השם. אינני יכול

להכנס לויכוח על מה ששייך לעניין ומה שאיננו לעניין. עובדה

היא שעל רקע מסויים מאד התפזר המסמך של שירותי-הבטחון, על אף

העובדה שהממשלה וועדת שרים החליטו שיש להעריך הערכה מלאה את

עבודתו ולהביע לו אמון. הרקע לא היה ויכוח בין שר לבין אחד

הפקידים הממונים. זהו עניין לאומי מן העמוקים ביותר שעמדו

בפני המדינה. על רקע זה אירע הדבר.

כדי למנוע רקע כגון זה בעתיד וכדי

לקבוע נוהג המקובל במרבית המדינות הננו מביאים את הצעתנו

הנוכחית. לא אמרתי שבכל המדינות הדמוקרטיות קיים נוהג זה,

אבל הוא קיים במרבית המדינות, וטוב שנלמד מהמתקנות שבהן. שם

יש בלמים ואמצעי-איזון דמוקרטיים מאד כדי להבטיח גם רשות-

מבצעת טובה וגם ביקורת של הרשות המבוקשת, בעיקר בשטחים עדיניים

כאלה. מוטב איפוא ללמוד מהמתקנות שבמדינות.

הצעתי באה לבקש את הכנסת לנסות ללמוד

ממדינה שבה עניין זה הוא מהמתוקנים ביותר, והיא איננה בודדת.

אילו הסתפקנו במה שנאמר בחוק שירות המדינה - לא היינו מציעים

את ההצעה החדשה. עצם העובדה שמציעים בשטח רגיש זה חוק מיוחד

נובעת מהעובדה שיש לכך עמדה מיוחדת. הסיבה נעוצה בעמדה הסיוודת.

צר לי שעלי לחלוק על נקודה נוספת

בדברי ראש-הממשלה ביחס לפרסום שמו של הממונה של שירותי הבטחון.

כאן יסכים ודאי ראש-הממשלה עמי, שבמרבית המדינות הדמוקרטיות

שמו של הממונה על שירותי-הבטחון ידוע בציבור, והדבר איננו כלל

מפריע ליעילותם של שירותי-הבטחון, ואולי להיפך. על כל פנים
לנבי בנהג דמוקרטי הדבר רק מועיל.

אני חוזר ומציע לכנסת להעביר את
הצעת-החוק שלי לדיון מוקדם לוועדה.

היו"ר י. ישעיהו: אנו עובדים להצבעה.

ה צ ב ע ה

מיעוט	-	בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה
רוב	-	בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום
מספר חברי-כנסת	-	במנעים

הצעת חוק - קס - הוסרה מסדר-היום

היו"ר י. ישעיהו: רשות הדיבור לחבר-הכנסת אברמוב להודעה
בשם הנמנעים.

אחריו ש.ז. אברמוב - אד

שנאור זלמן אברטוב:
המפלגה הליברלית

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה.

אין אנו יכולים אלא לקדם בכרכה כוונתנו

של חבר-הכנסת דרורי בבואו להגיש הצעת חוק זו, והיא: קביעת פיקוח פרלמנטרי על מערכת הבסחון. על חשיבותה של כוונה זו אין צורך להרבות בטלים. הנסיבות המיוחדות האופפות מדינתנו מיום היולדה ועד היום הזה מחייבות מערכת הגנה ענפה אשר רשתה פרושה על פני מישורים נרחבים של הפעילות הלאומית, והמסוגלת לעמוד בפני אתגרים גורליים סכחוץ וחמירה סכפנים. אך כגודל החשיבות הנודעת למערכת ההגנה לקיומנו הלאומי הן גודל החשיבות הנודעת לפיקוח פרלמנטרי יעיל עליה לקיומנו הדמוקרטי. צבאנו יהיה דרוך וחזק כמידת התערותו בחוריה הכלל-לאומית, הסוצאט את ביטוייה הנעלה באורח-החיים הדמוקרטי שהוא אולי ההישג המפואר ביותר שבו מדינת-היהודים יכולה להתפאר. פיקוח פרלמנטרי דרוש איפוא לא למען ספק סקרנותם של חברי-כנסת, אלא למען האדרתה וחיסונה של מערכת ההגנה.

אך עם כל היותנו אוהדים את הכוונה

שהדריכה את חבר-הכנסת דרורי בבואו להגיש הצעתנו זו, אין אנו סבורים שהיא תקדם במשהו את המטרה אותה ביקש להשיג. הצעתו פורכבת ששני חלקים: בחלקה הראשון קובעת היא כי הממונה על שרותי-הבסחון לא יתמנה על ידי חבר ממסלה כי אם על ידי הממשלה. למעשה אפנים גם כיום קיים סדר זה למינויו של הממונה, אך ראוי שלסדר זה תהיה גם גושפנקא חוקית. אך תכלית זו ניתן להשיג בדרך נאותה והגיונית יותר על ידי תיקון חוק שירות המדינה (מינויים) תשי"ט. סעיף 23 לחוק זה קובע: "למישרה מן המשרות המפורטות לתוספת לחוק זה לא יתמנה אדם אלא באישור הממשלה ובתנאים שתיקבע". המישרות המפורטות בתוספת הן: יועץ לממשלה, מזכיר הממשלה, פרקליט המדינה, החשב הכללי, הממונה על התקציבים, ממונה על המחוז, מנהל ענייני המים, הממונה על מינהל המכרה, שגריר, ציר וקונסול כללי.

סבורני שכולם יסכימו כי התפקיד שהוטל

על המטונה על שירותי הבטחון איננו נופל בחשיבותו מן התפקידים אשר הוטלו על נושאי התפקידים שנקבעו בחוק ואשר מינויים סעון אישורה של הממשלה. אני רוצה לקוות כי הכנסת תתקן בקרוב חוק זה על ידי הכללת המטונה ברשימת התפקידים האחראיים שמינויים סעון אישור הממשלה.

אך כשם שאנו מסכימים לכוונה של החלק הראשון של הצעת החוק כן אנו שוללים את חלקה השני המציע כי מינויו של המטונה על ידי הממשלה יהא סעון אישורה של ועדת החוץ והבטחון של הכנסת. החידוש הזה יביא לערעור התחומים שבין הזרוע-המבצעת והזרוע-המחוקקת ולא יקדם את הפיקוח הפרלמנטרי על מערכת ההגנה. שיתופה של הכנסת במינויים של שופטים ושל סגן-הסדינה הוא הכרחי, שכן נושאי תפקידים אלה אינם חלק מן הזרוע-המבצעת של הממשלה, ואין הממשלה נושאת באחריות לפעולותיהם. לא כן המטונה על שירותי הבטחון, שכן הוא חלק מן הזרוע-המבצעת, אחראי לפעולותיו בפני השר המטונה עליו, ואילו הממשלה אחראית בתוקף אחריותה הקולקטיבית למעשיו של המטונה בפני הכנסת. אם מינויו של המטונה יהיה סעון אישורה של הכנסת ייווצר מצב לפיו הכנסת תהיה אחראית לפעולותיו, שכן היא היתה שותפה למינויו, ונסצא שבמקום שהאחריות למינויו של המטונה ולפעולותיו תהיה על הממשלה - תישא הכנסת באחריות למינויו, ומסילא לפעולותיו.

שיטה זו לא זו בלבד שתהא סותרת את

עקרונות הממשל התקין אלא לא תקדם במאומה את התכלית שבעל ההצעה רוצה להשיג.

אין זה באסריקה כאשר המינסט סאשר והנשיא

מנחם בגין:
סיעת החרות

נושא באחריות?

באסריקה הנשיא לא אחראי לקיצורס.

שניאור זלמן אברטוב:
המפלגה הליברלית

אם נלך לשיטתו של בעל ההצעה, הרי מבחינת הפיקוח הפרלמנטרי תפקידו של הרמטכ"ל חשוב לא פחות מן התפקיד המוטל על המסובה על שירותי הבטחון. ומדוע לא יהיה מינויו של רמטכ"ל טעון גם כן אישורה של הכנסת?

כדי להטיל פיקוח פרלמנטרי יעיל על מערכת ההגנה יש להעניק על-פי חוק לוועדת החוץ והבטחון סמכויות ההולמות את חשיבות תפקידה זה. יש להעניק לה סמכות להורות לרמטכ"ל ולנושאי תפקידים אחרים להופיע בפניה כדי למסור דו"ח על פעולותיהם. לו היתה לנו כיום, בשנה ה-16 לעצמאותנו, חוקת-יסוד - היה גם עניין זה בא על פתרונו. סיעתנו הגישה לכנסת הצעת חוק יסוד: זכויות האדם, ובקרום נגיש הצעת חוק מגילת זכויות היסוד של האדם | בעניין הזרוע-המבצעת של הממשלה ונקורה כי הכנסת תתייחס באהדה לירזסה זו.

אך לגבי הצעה זו, שהכנסת הצביעה עליה זה עתה, הרי עם כל אהדתנו לכוונתה, לא מצאנו אפשרות לתמוך בה, שכן היא משבשת את עקרונות הממשל התקין ואינה משיגה את התכלית. לפיכך נמנענו מהצבעה.

אני מבקש מחברי הכנסת למסור להבא הודעה במסגרת של 5 דקות ולא יותר.

היו"ר י. ישעיהו: